

섹션 6. INTERNATIONAL RELATIONS

DOI 10.36074/logos-24.11.2023.17

ЯПОНО-АМЕРИКАНСЬКИЙ АЛЬЯНС В ГЕОПОЛІТИЧНИХ СТРАТЕГІЯХ ТОКІО

Лебеденко Світлана Сергіївна

Бакалавр 4-го року навчання, 291: Міжнародні відносини
факультет міжнародних відносин

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

УКРАЇНА

Сполучені Штати Америки є чи не найголовнішим партнером Японії, який має значний вплив на зовнішньополітичний курс сучасного Токіо. Країни встановили офіційні дипломатичні відносини ще в середині XIX століття, проте під час Другої світової війни вони були зруйновані, зокрема через напад Японії на Перл-Харбор. Налагодити зв'язки вдалось на початку 1950-х рр., коли країни встановили мирний договір. Відтоді Японія була включена до сфери впливу Сполучених Штатів, які суттєво посилили свій вплив в Азійсько-Тихоокеанському регіоні і взяли курс на поступове відновлення японських потужностей у сфері промисловості. Сьогодні Японія та США є країнами, які суттєво впливають на процеси, що мають місце не лише в АТР, а й у всьому світі.

Сучасні засади японсько-американського співробітництва закріплено Угодою про взаємне співробітництво та безпеку від 1960 року, яка замінила угоду 1951 року і передбачає спільні дії у відверненні “збройної агресії проти будь-якої зі сторін на територіях, що перебувають під контролем Японії” [8]. Із приходом до влади нового президента США Джо Байдена в 2021 році американська адміністрація підтвердила всі свої зобов'язання відносно Японії, зокрема щодо островів Сенкаку, спірної території із Китаєм [6].

Нині Японія є найбільшим джерелом прямих іноземних інвестицій в США та одним із найактивніших кредиторів. На території Країни Висхідного Сонця розташовано понад 90 американських військових об'єктів і понад 50 000 військовослужбовців. Крім захисту території Японії, американці допомагають із ліквідацією різноманітних глобальних проблем, включаючи стихійні лиха та надзвичайні ситуації. Країни співпрацюють у питаннях від торгівлі до науки і технологій, охорони здоров'я, енергетики, сільського господарства та інших. США та Японію об'єднують спільні виклики такі як стрімке зростання потужностей Китаю та протидії загрози з боку КНДР.

Контекст і зміст японо-американських відносин на сучасному етапі можна розглядати за трьома основними сферами, а саме забезпечення військової безпеки обох держав, координація зовнішньополітичної активності урядів США та Японії та міждержавні відносини в економічно-технічній сфері. Саме ці три елементи утворюють логічний каркас сучасного японсько-американського альянсу.

Військово-політичний альянс із Сполученими Штатами є наріжним каменем підтримки стабільності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та залишається важливим для інтересів обох держав в даному регіоні. Після закінчення холодної війни, військове співробітництво Японії та США було вдосконалено та адаптовано до змін регіональних та глобальних обставин. Слід зауважити, що цей альянс досі має вирішальне значення для ведення зовнішньої політики Японії та її відносин із країнами Східно-азійського субрегіону.

Чільним механізмом співробітництва сторін у сферах зовнішньої політики та безпеки є Консультативний комітет з питань безпеки, у межах якого регулярно відбуваються зустрічі глав зовнішньополітичних та оборонних відомств Сполучених Штатів та Японії [2]. На порядку денному Консультативного комітету є прийняття контрмір у зв'язку з ядерними амбіціями Північної Кореї, а також зростання військово-морської активності Китаю у Східно-Китайському та Південно-Китайському морях.

Варто згадати, що Японія прискорила реформи всередині країни, щоб зробити свою армію (відому як Сили самооборони) більш боєздатною, гнучкою та сумісною із стандартами США. Окрім того, японський уряд платить приблизно 2 мільярди доларів на рік, щоб покрити витрати на розміщення військового персоналу США в Японії. У грудні 2021 року після обрання Джо Байдена обидва уряди оголосили про нову чотирирічну угоду, яка продовжує внесок Японії на тому ж рівні.

Враховуючи сучасні геополітичні реалії в АТР, ні уряд, ні основні політичні партії Японії не ставлять під сумнів необхідність збереження статусу союзника Сполучених Штатів. Не тільки в офіційних документах [5], а й у численних експертних доповідях, які відображають думку японського суспільства, незмінно підкреслюється, що японо-американський “альянс безпеки” є головною гарантією військової безпеки Японії у світлі потенційних зовнішніх загроз [1].

Другим найважливішим елементом японо-американських відносин є координація зовнішньої політики двох країн. Останні роки підтвердили готовність японського уряду йти цим шляхом, незважаючи на складнощі, пов'язані з особливостями зовнішньополітичних курсів глав Білого Дому, з одного боку, і самооцінкою японської політичної спрямованості, з іншого.

Що ж до змістовної сторони контактів по лінії зовнішньополітичних відомств, то вони, як правило, мають продемонструвати єдність підходів двох країн до найбільш принципових питань регіональної ситуації. Серед тем, які є в центрі уваги США та Японії, можна виділити ряд нагальних питань.

Насамперед, це можливість впливу на небезпечну ситуацію на Корейському півострові, яку японський уряд вважає прямою і безпосередньою загрозою своїм інтересам як з погляду військової безпеки, так і протидії міжнародній кримінальній активності. Окрім того, зростання могутності КНР в регіоні також занепокоює Японію та США, тому союзники намагаються формувати врівноважену та помірковану політику аби не допустити захоплення Китаєм усієї зони впливу в Східній Азії.

Друга тема, яку Японія останніми роками охоче висуває до центру порядку денного політичних консультацій із США – це тема “вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону”. У своїй основі ця концепція відображає ідею колективної протидії присутності і впливу КНР на азійському просторі. Близькість Японії та Китаю, а також морські та територіальні суперечки між двома країнами посилюють її хвилювання. Тож президент США Байден прийняв важливе регіональне розширення – Чотиристоронній діалог щодо безпеки

(Quadrilateral Security Dialogue, Quad) [3]. Він охоплює США, Японію, Індію та Австралію і має значення для країн-учасниць не лише в безпековому секторі, а й в економічному вимірі, пов'язаному із свободою морських торговельних шляхів.

Нарешті, третя тема, навколо якої будеється останніми роками політична співпраця Японії та США – це спільна боротьба з тероризмом, хакерством та кібератаками. Американська сторона офіційно підтвердила, що в разі кібератаки на Японію цю атаку буде визнано військовою агресією і США, відповідно до статті 5 японсько-американської угоди про безпеку, будуть готові допомогти Японії у військовому плані.

Втім головною з пріоритетності сферою взаємних відносин є міждержавні та міжурядові контакти з приводу економічних зв'язків між Країною Висхідного Сонця та США. Перш за все, це стосується діалогу з питань регулювання умов взаємної торгівлі та інвестицій, які останніми роками давали японській стороні чимало приводів для занепокоєння та інтенсифікації зусиль. У 2022 році Японія була четвертим за величиною торговим партнером США з експорту (67,5 млрд. дол. США) та імпорту (122,6 млрд. дол. США) [7].

Доречно згадати про сучасні торгові угоди, укладені між країнами. Як уже зазначалось раніше, в 2017 році США за президентства Дональда Трампа вийшли з TPP, тож пізніше країни-члени закликали Сполучені Штати приєднатись до Угоди про всеосяжне та поглиблене транстихоокеанське партнерство (Comprehensive and Progressive Trans Pacific Partnership, CPTPP) [4]. Проте, Президент Байден зазначив, що не має наміру набувати членство в CPTPP на даний момент. У травні 2022 року Японія приєдналась до 13 інших країн як перший партнер у переговорах щодо ініціативи Індійсько-Тихоокеанської економічної рамки процвітання (IPEF) під керівництвом США, спрямованої на вирішення нагальних торговельних проблем.

Отже, Сполучені Штати та Японія виступають “єдиним фронтом” на міжнародному плацдармі, що закріплено великою кількістю двосторонніх та багатосторонніх угод.

Список використаних джерел:

- [1] Броницька Ю. Військово-політичний альянс США та Японії в умовах нових безпекових викликів / Юлія Броницька // *Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини*. – 2021 – с. 56-58.
- [2] Корсунський, С. Як будувати відносини з країнами Азії. Економіка, дипломатія, культурні особливості / С. Корсунський. – Харків: Вид-во Віват – 2021. – с.288
- [3] Іжак О. Високі американсько-японські відносини [Електронний ресурс] / Олексій Іжак. – 7 вересня 2018. – Вилучено з: https://zn.ua/ukr/international/visoki-amerikansko-yaponski-vidnosini-287794_.html
- [4] Congressional Research Service. U.S.-Japan relations [Electronic resource] – Available at: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10199>
- [5] National Defense Program Guidelines for FY 2019 and beyond [Electronic resource] / *Cabinet Secretariat Website*. Available at: http://www.cas.go.jp/jp/siryoku/pdf/2019boueikeikaku_e.pdf
- [6] U.S.- Japan Joint Leaders' Statement: “U.S. – Japan global partnership for a new era” [Electronic resource] // *The White House*. – April 16, 2021. – Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/16/u-s-japan-joint-leaders-statement-u-s-japan-global-partnership-for-a-new-era/>
- [7] United States Census Bureau: Top Trading Partners. 2022. [Electronic resource]. – Available at: <https://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/toppartners>
- [8] Treaty of mutual cooperation and security between Japan and the United States of America (Article V) [Electronic resource] / *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. – Available at: <https://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/q&a/ref/1.html>